Poštnina plačana v gotovini. *Sped. in abb. pos. 2. Gr.*

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici Orzoni štev. 38 — Cena oglasom po dogovoru. Odprto vsak delavnik od 10. - 12. ure

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK
Poštni čekovni račun št. 11/5092

Leto II. Štev. 50 GORICA DNE 12. DECEMBRA 1946. Cena L. 5.—

Naša pobožnost v adventu

1.) Naša pobožnost v adventu se mora poživiti z bogoslužnim duhom sv. Cerkve. Vse svoje misli in želje moramo usmeriti k Kristusu! Prizadevati si moramo, da bomo *vedno bolj razumeli* skrajno *potrebo svoje duše po odrešeniku!* Pričakujmo Kristusa z vsem koprnenjem: v pogostnih vzdihih, v pogostnejših in gorečnejših molitvah pa tudi s prepevanjem lepih adventnih pesmi bodisi doma ali v cerkvi!

2.) Kakor nam tako izpodbudno naroča sv. Cerkev, se moramo v adventu še z večjo vnemo *vaditi v odpovedi in v premagovanju samega sebe!* Vsak posameznik in tudi vsa krščanska domača družina Mati gospodinja ali oče gospodar bo že vedel najti prilike, kje si bo družina za svoje zveličanje v čem pritrgala ali vsaj sodobne težke razmere vzela za adventno pokoro! Vsak posameznik pa naj *dobro pregleda svojo dušo* ter zastavi sekiro vsaj na *eno korenino svojih napak!*

3.) Zlasti moramo v adventu *poživiti* svojo *pobožnost do Marije!* Saj je Mati Zveličarjeva in zna svojemu božjemu Sinu najbolj uspešno priporočati naše dušne in telesne zadeve. Zato bomo v adventu zopet poživili molitev *angelovega češčenja.* To mora biti in ostati naša redna družinska molitev! Draga molitev, ki jo je v naših družinah prav tako treba skrbno ohraniti in ki z njo v adventu Marijo lahko najbolj častimo, je molitev *sv. rožnega venca!* Saj se v njem, zlasti v veselem delu, obnavljajo adventne in božične skrivnosti.

4.) Višek vseh pobožnosti pa mora biti vedno *daritev sv. maše,* če le mogoče s sv. *obhajilom!* Da ob nedeljah in *zapovedanih praznikih* izpolnimo svojo dolžnost, *je prvo!* To mora biti naša častna zadeva! Kakor je Marija prisostvovala Jezusovi krvavi daritvi na Kalvariji, tako moramo tudi mi z najglobljo vero in z vso zbrano pobožnostjo biti navzoči pri Jezusovi nekrvavi daritvi sv. maše. Tako bomo Marijo najlepše *posnemali* in najlepše *častili!* Kajpak da bomo v adventu Materi božji v čast storili še kaj več! Vsaj *en član družine* naj se redno udeležuje *zornične maše* in tako vso družino, vso hišo zastopa pri svetem oltarju!

ADVENTNA HVALNICA

CERKVENA HIMNA, PREVEDEL SILVIN SARDENKO

Čuj! Jasen glas je zazvenèl,
vse temne sence karajoč:
bežite, sanje begave;
na vzhodu Jezus plameni.

Naj duša se v dremotnosti
z nižin predrami dvignjena;
že nova zvezda jutranja
preganja, kar je kvarnega.

Nebesa Jagnje pošljejo,
dolgove naše poravnat;
da bomo z Bogom spravljeni,
vsi med solzami kličimo:

Ko prideš zopet drugi krat
za svet vesoljni strahovit,
po krivdi ne obsodi nas,
temveč očuvaj milostno!

Vsa hvala, slava, moč in čast
Bogu Očetu s Sinom vred
in Duhu Tolažitelju
od vekomaj do vekomaj.

IZ ŽIVLJENJA CERKVE

Sv. oče za Poljake

Poljski predsednik Bierut očita Vatikanu, kot smo poročali, da ni nič storil za Poljake med vojno. Na te očitke vprašamo: kdo si je s Hitlerjem delil Poljsko leta 1939? Vatikan ali Stalin, čigar gost je bil takrat g. Bierut?

Kaj je sv. oče za Poljake storil, je sam najlepše povedal v nagovoru kardinalom 2. junija 1943. Takole je povedal:

»Ne boste se čudili, če naše srce odgovarja s posebno skrbjo in sočustvovanjem na prošnje onih, ki se do nas obračajo s prosečim očesom, ker so prizadeti zaradi svoje narodnosti ali plemena od večjih nesreč, hujših bolečin in so večkrat določeni tudi brez lastne krivde za uničenje. Naj ne pozabijo voditelji narodov, da kdor »nosi meč«, ne sme razpolagati z življenjem in smrtjo ljudi drugače, nego po postavi božji, od katere izvira vsa oblast. — Naša misel in naša ljubezen hitita k majhnim narodom, kateri so zaradi svoje zemljepisne lege v današnji brezbrižnosti za vse mednarodne moralne in pravne določbe izpostavljeni nevarnosti, da jih potegnejo v spore med velikimi državami. Ti narodi morajo prisostvovati na svoji zemlji, ki je postala pozorišče uničujočih bojev, nepopovedljivim strahotam tudi med civilnim prebivalstvom in klanju cveta svoje mladine in izobražencev. Ne pričakujte, da vam bomo tukaj podrobno naštevali, kaj smo skušali storiti za to, da bi omilili njihovo trpljenje, izboljšali njihovo stanje, očuvali njihove verske pravice, jim pomagali v vseh stiskah in potrebah. Vsako besedo, s katero smo se v ta namen obrnili na pristojne oblasti, vsak naš migljaj v tem oziru smo morali modro pretehtati in preudariti v interesu trpečih samih, da bi ne še poslabšali njihovega položaja. Žal pa vidni uspehi ne odgovarjajo velikosti materinske skrbi sv. Cerkve v korist teh skupin. Kakor Kristus v nehvaležnem Jeruzalemu, tako se je tudi njegov namestnik znašel velikokrat pred zaprtimi vrati, ki jih noben ključ ni mogel odkleniti, čeprav je prosil le za sočustvovanje in za vrnitev k navadnim pravilom pravice in človekoljubnosti.

Zaupajoč vam te svoje grenke poskuse, ki so do krvi ranili naše srce, ne pozabljamo nobenega med trpečih narodov. Prav posebno pa obračamo v tem trenutku vašo pozornost na tragično usodo poljskega naroda, ki se, obdan od mogočnih sosedov, ruši pod usodnimi dogodki pošastne vojne žaloigre. Naši nauki in naše tolikokrat ponavljane izjave ne puščajo nobenega dvoma o načelih, po katerih mora krščanska vest presojati slična dejanja, pa naj je odgovoren zanje kdor koli. Nihče, kdor pozna zgodovino krščanske Evrope, ne more pozabiti ali prezreti, koliko so svetniki in junaki poljske države, njeni učenjaki in misleci doprinesli in pripomogli k kulturnemu zakladu Evrope in vsega sveta — in koliko je tudi preprosti in verni poljski narod s tihim junaštvom svojih žrtev tekom stoletij doprinesel za razvoj in ohranitev krščanske Evrope. Mi ponižno prosimo nebeško Kraljico, naj bo temu tako težko preizkušanemu narodu in drugim narodom, ki so morali skupaj z njim piti grenki kelih te vojne, prihranjena taka bodočnost, ki bo izpolnila njihove pravične zahteve in bo tako velika kot so velike njihove žrtve. In to v Evropi, na krščanskih temeljih obnovljeni, in v zboru držav, prostih zmot in zablod iz preteklosti.«

Iz tega govora se lahko razbere prizadevanje sv. očeta za male narode med vojno in neplodovitost njegovih naporov ravno zaradi »prijateljstva« med Vatikanom in nacisti. Razvidna je iz njega tudi velika ljubezen sv. očeta do poljskega naroda.

Nadškof Sedej

GOVORI NAŠEMU ČASU

OB 15-LETNICI SMRTI

Lansko leto je Soški tednik proslavil 14. obletnico smrti nadškofa Sedeja. Poveličeval je delo in trpljenje tega velikega moža, pravičnega škofa in odličnega Slovenca. Soški tednik je tako pokazal svoje »pobožno« lice: da ni proti veri, da spoštuje in ceni cerkvene predstojnike, če so ti res zvesti svojemu poklicu in če se ne vmešavajo v politiko.

Letos pa ni bilo nobene podobne »pobožne« proslave v omenjenem časopisu. Morda zato ne, ker pokojni vladika ni več potreben komunizmu, da bi se posluževal njegovega spomina v svoje propagandne namene; saj ne potrebuje več niti še živih »verskih referentov« in »narodnih duhovnikov«, zlasti ne tam, kjer je zločesta svoboda prišla do popolne oblasti.

Mi obhajamo vsako leto spomin smrti goriškega nadškofa Sedeja s slovesno sveto mašo zadušnico v stolni cerkvi. Te so se težko kdaj udeležili »pobožni« občudovalci veličine pokojnega nadpastirja okrog Soškega tednika. Njim in vsem zapeljanim v svarilo in opomin, vsem stanovitnim v resnici pa v priznanje in tolažbo naj navedemo nekaj stavkov iz pastirskih pisem našega pokojnega nadškofa.

Ti stavki so tako aktualni, tako zelo primerni našemu času, da se nam zdi, kakor da bi jih nadškof Sedej napisal v letošnjem adventu.

Pred vojno in po vojni se nam je obljubljala **svoboda, enakost, bratstvo. «Prazne sanje, puhle, lepe besede; fraze, ki so kratkovidneže in lahkoverne lovile na limanice. Menda še nikdar ni bile v Evropi toliko nasilja in suženjstva kakor dandanes. Obljubljeni paradiž je samo še v demokratski katoliški Cerkvi.«** (Iz pastirskega pisma l. 1926).

«V Rusiji, kjer so komunisti v dejanju izvršili svoja brezbožna in pogubna načela, umira ubogo ljudstvo za lakoto in boleznijo.« (Iz pastirskega pisma l. 1922.)

»Evropa, ki jo je zadnja vojna pretresla do mozga in kosti, ne more priti k miru in prejšnjemu blagostanju. **Temu so vzrok brezbožnost in iz nje izvirajoče grozne pregrehe. Med temi se je posebno razpasla laž in hinavščina. Ali ni laž navadno sredstvo, katerega se poslužuje časnikarstvo zoper katoliško Cerkev?... Razen laži in hinavstva se poslužujejo politične stranke tudi nasilja, meča in ognja, pobojev in celo umorov.«** (Iz pastirskega pisma l. 1925.)

«Svoboda, bratstvo, enakost, — ta načela, ki jih je razglasila prva francoska revolucija, so, kakor današnja skušnja uči, le puhle fraze.. Še se dobijo ljudje, ki imajo srce iz kamna; revščina, vzdihi in solze bližnjega jih ne ganejo. Zvijača, goljufija, kričnost, oderuštvo, to so sredstva, s katerimi nenasitni lakomneži množijo svoje premoženje. **Njim ni nič mar blaginja in sreča družin, naroda, države;** oni stremijo samo za tem, da mnogo pridobijo, uživajo in so v časti.« (Iz pastirskega pisma l. 1923.)

»Ne zadostuje, da je kdo samo na zunaj od katoliške Cerkve, ampak mora biti ž njo zvezan tudi na znotraj: z živo vero, z zvesto pokorščino in prisrčno ljubeznijo. Pravi katoličan časti in ljubi svojo Cerkev ter izpolnjuje vestno njene zapovedi. On posluša rad glas sv. očeta in ž njim združenih škofov in mašnikov. On se da voditi le katoliškim načelom v javnem in zasebnem življenju.« (Iz pastirskega pisma l. 1927.)

»Ti krivi nauki prihajajo v deželo po slabih časnikih in knjigah. Tem zaprite vrata ali jih vrzite na ogenj, da ne zastrupljajo vas in vaših otrok. In ker se zdravijo bolezni z nasprotnimi zdravili, **je naša sveta dolžnost podpirati in čitati katoliške časnike in knjige.** Katoliški časniki pa naj pobijajo neversko in krivoversko propagando.« (Iz pastirskega pisma l. 1927.)

»Vestno je treba skrbeti za krščansko vzgojo mladine, ker na njej sloni naša prihodnost. Pravi nauki in zgledi staršev ostanejo skozi vse življenje globoko v srcu otroka. Posebno je treba paziti na otroke, ki ne hodijo več v šolo, **da ne zaidejo v slabe družbe in se pokvarijo.«** (Iz pastirskega pisma l. 1927.)

»Satan in njegovi pristaši se trudijo dandanašnji na vse moči, da bi skrunili nedelje in praznike, govoreč z brezbožniki v sv. pismu: »Odpravimo vse božje praznike v deželi« (Ps 73, 8). V ta namen prirejajo ravno ob nedeljah in praznikih razne veselice, izlete, igre; javne zabave, da s tem odvračajo ljudi, posebno mladino, od zapovedane službe božje in poslušanja krščanskega nauka...

Nedelje in prazniki se oskrunjajo tudi s plesi. Posebno okoli Gorice in po mestih se venomer pleše, celo o prepovedanih časih, tako da je postal ples prava bolezen in nesreča za ljudstvo v dušnem, telesnem in gospodarskem oziru. Kristjan, ki je tempelj Sv. Duha in mora sveto živeti, se mora tudi priložnosti k grehu ogibati, zakaj kdor priložnost ljubi, bo vanjo padel... Da se plesi pri nas omejijo, bi morala vlada in županstva zaradi javne morale za to poskrbeti. Ker pa od te strani ni pričakovati dosti pomoči, ne ostane drugo sredstvo, kakor da se mladeniči in dekleta, spoznavši škodljive nasledke plesa, sami plesu odtegujejo in da se doma pošteno zabavajo. Pozivam tudi starše in učitelje, da branijo svojim otrokom na ples in jih oziroma kaznujejo. **Ako nočete ali ne morete tega storiti, boste pa enkrat jokali nad duševnimi razvalinami svojih otrok, a takrat bo prepozno.«** (Iz pastirskega pisma l. 1923.)

»Dandanes, ko se širijo po časnikih, knjigah, shodih in celo po šolah krivi nauki o Bogu, o človeškem postanku in zadnjem cilju, o enakoveljavnosti vseh ver, i. t. d.; dandanes, ko se hudobno napada sv. Cerkev in smešijo njeni služabniki; dandanes, ko je zavladala povsod velika nevednost v verskih rečeh, — marsikateri študent, delavec in tudi izobraženec dvomi o razodetih verskih resnicah. **In ta notranji boj je hud in neutolažljiv, ker je človeško srce ustvarjeno za resnico in ne najde miru, dokler ne počiva v Bogu.**

O da bi se ti nesrečneži obrnili k kakemu pobožnemu in učenemu duhovniku, kakor sv. Avguštin k sv. Ambrožu, se dali poučiti, opravili dobro spoved ter začeli krščansko živeti. (Iz pastirskega pisma l. 1922.)

MOHOR

Ali že VESTE?

I. Da je največji narod na svetu kitajski, ki šteje okrog 500 milijonov ljudi;

da je poseben zavetnik kitajskih misijonov blaženi Gabriel Perboar, lazarist, ki je bil v preteklem stoletju mučen na Kitajskem;

da je bilo dne 24. novembra v baziliki sv. Petra v Rimu prištetih med blažene novih 29 kitajskih mučencev, evropskih misijonarjev in Kitajcev, ki so prelili svojo kri za Cerkev v času boksarske vstaje l. 1900;

da na Kitajskem, kakor piše slovenski misijonar lazarist Kopač, ženske, zlasti kmečke, nosijo vse hlače, moški pa talarjem podobne halje;

da Kitajci ne jedo z žlicami, ampak z dvema paličicama;

da so zelo razumen narod in se zlasti ponašajo z izvrstnim spominom in se zelo lahko uče;

da praznuje vodja Kitajske maršal Čangkajšek 60 letnico svojega rojstva in da so njegov rojstni dan po vseh katoliških misijonih nad vse slovesno proslavili;

da hoče Čangkajšek po njegovi lastni izjavi komunistične uporne čete pritirati do predaje v 3 do 5 mesecih;

da je neki kitajski župnik, ki so ga komunisti gnali na morišče, po poti molil in prepeval latinske pesmi s tako pobožnostjo, da so bili celo komunisti ganjeni in so jih morali prisiliti, da so izvršili nad njim smrtno obsodbo;

da so slovenskemu misijonarju Francu Jerebu komunisti zasedli cerkev in misijonsko hišo, a on še vedno vztraja na svojem položaju, ker lahko je oditi, a težko se je vrniti...?

II. Da je bila od vseh misijonskih pokrajin Japonska najbolj prizadeta zaradi zadnje vojne, zlasti radi atomskih bomb;

(Nadaljevanje na 2. strani)

da je bilo samo v Tokiu porušenih 11 katoliških cerkva;

da cenijo vso materialno škodo na 25 milijard japonskih jenov, kar bodo skušali popraviti predvsem ameriški in avstralski katoličani, ki so v ta namen že poslali svoja zastopstva na Japonsko;

da je bilo porušeno tudi uredništvo in tiskarna katoliškega japonskega tednika »Katoriku Šimbun«, ki pa danes vseeno spet izhaja v 8.000 izvodih na 4 straneh, tako nekako kot naš list;

da je vsa družina sedanjega japonskega ministrskega predsednika Pošida Šigeru katoliške vere in da tudi sam kaže katoliški Cerkvi posebno naklonjenost;

da za rast Cerkve na Japonskem še ni bilo tako ugodnega časa v zgodovini, kakor je današnji, kot sodijo paznavalci sedanjih japonskih razmer?

III. Da je v Indiji, ki šteje kakih 400 milijonov prebivalcev, kakih 8 milijonov kristjanov, od katerih jih je skoro 5 milijonov katoličanov, in da je katoliška vera po pomembnosti tretja večja skupina v Indiji (za hinduizmom in mohamedanizmom);

da pa so hindujci zmotno prepričani o narodnosti škodljivem vplivu katoliške Cerkve, kar zelo otežuje misijonsko delo;

da to napačno prepričanje širi med hinduisti zlasti brezbožni komunizem;

da pa ga katoličani, misijonarji in verniki, uspešno pobijajo s svojim povsem nepolitičnim, pač pa za ljudstvo nad vse blagodejnim in socialnim delovanjem;

da se ta nepristranska služba katoliških Indijcev in misijonarjev narodu kaže posebno v spopadih med hindujci in mohamedanci: ko po kaki demonstraciji, kateri slede poulični boji, leži na cestah na tisoče ranjencev in mrličev, gredo od časa do časa, ko še trajajo sovražnosti, skupine katoliških Indijcev, ki nosijo spoznavni znak, svetinjico na prsih, med sovražne vrste in pobirajo mrliče ter rešujejo ranjence; ko to krščansko samaritansko delo opravijo, se mohamedanci in hindujci spet spopadejo;

da se je tudi marsikateri slovenski indijski misijonar izkazal v tem imenitem samaritanskem delu, ko ga je spretno organiziral in pri njem osebno sodeloval, in da je bil n. pr. jezuitski misijonar p. Alojzij Demšar za te zasluge že odlikován od indijskih oblasti;

da je bil misijonar p. Janez Ehrlich, tudi iz Družbe Jezusove in Slovenec, med vojno v koncentracijskem taborišču več mesecev nekje v Severni Indiji;

da pa je to prineslo naši najbolj učeni misijonarski dr. Mirijam Zalaznikovi, kakor sama poroča, eno največjih in najlepših presenečenj v njenem življenju, ker jo je ob tej priliki mogel imenovani misijonar obiskati in je tako po 13 letih prvič spet čula slovensko govorico;

da vodi ta misijonarka v Alahabadu slavne srednje šole angleške redovne družbe Virginum Anglarum?

IV. Da Vam bomo kup podrobnosti o misijonskih uspehih in neuspehih Cerkve v Afriki in ostalih misijonskih deželah nadrobili prihodnjič?

Da pa je treba že zdaj povedati o misijonskem čudežu Irske in njenih katoličanov, ki jih ni dosti več kakor Slovencev, pa so samo v enem, in to vojnem letu 1944 do 1945, poslali v misijone 185 duhovnikov, sester in bratov, članov in članic 18 različnih redovnih družb, dočim smo Slovenci v zadnjih 7 letih poslali enega samega slovenskega misijonarja, če ne štejemo dveh lazaristov, ki sta šla v Tunis...;

da sledi iz vsega tega za nas Slovence nujnost, začeti resno z delom za vzgojo misijonskih poklicev;

da naj naša mladina posnema ameriško mladino, ki ji daje s svojim zgledom prelepo pobudo: septembra 1945 je v eno samo semenišče za zunanje misijone vstopilo nič manj kot 328 kandidatov za misijonski poklic, in 200 ameriških vojakov je prosilo za vstop v eno samo misijonsko družbo, želeč odit. kot apostoli Kristusa Kralja v taiste dežele z orožjem Resnice in Ljubezni, v katerih so pred nedavnim hodili okrog z revolverji, brzostrelkami in bombami...;

da naj se vsak, ki se zanima za misijonski poklic, obrne za pojasnila na nslov: Missioni cattoliche (Katoliški misijoni), Via Pompeo Magno 21, Roma?

L. L. C. M.

RAZVOJNA TEORIJA

Nauk sv. Pisma

(Nadaljevanje)

Mozes
jige op
eh ustva
razumeti

Va

Kako sv. pis
ogo od tega
damo. Kdor
na zgolj člov
jem zgolj člov
nstvenih nauko
ran. Sv. pismo
ga v tem smislu,
učiti človeške zna
, zgodovine, priro
Sv. pismo je božj
hoče učiti božjih ve
ie in moralnih nauko
se lahko zveličamo. Za
u ne smemo iskati reš.
naših znanstvenih pro
o le-ti za sv. pisatelja p
ostranskega pomena. To
ni, da se sv. pismo za z
a vprašanja prav nič ne z
ko da mu je vseeno, ali
tveni podatki, ki jih mor
a, točni ali napačni. To nika
e! V sv. pismu ni nobene zmo-
i z znanstvenega stališča. Vsi
pisni in zgodovinski podatki
ovo točni in resnični. Kar se
e prirodopisnih vprašanj (fi-
emije, geologije, kozmografi-
) pa je treba imeti pred očmi
: sv. pismo se pri teh vpra-
večkrat poslužuje prepro-
ljudskega izražanja, ki ne
znanstvene točnosti, temveč
vari po videzu. Ako sv. pis-
vi n. pr. da sonce vzhaja in
bi bilo zelo smešno, če bi kdo
trdil, da sv. pismo uči, da
e premika in zemlja miruje.
mo se pri tem in nešetetih

nam v začetku svoje prve
suje, kako je Bog v šestih
ril svet. Kako moramo
?

na opomba

mo umejemo, zavisi
, kako na sv. pismo
gleda na sv. pismo
ško knjigo in išče
eških, morda celo
, bo gotovo ra-
ni znanstvena
da bi nas ho-
nosti: zemlje-
dopisnih ved
a knjiga, ki
d: verskih
, po kate-
to v sv.
itve raz-
blemov,
polno-
ba ne
nan-
me
so
a

drugih vprašanjih poslužuje preprostega načina izražanja, ki ga vsi uporabljamo v vsakdanjem življenju.

Verske resnice

To velja tudi za Mozesove pripovedovanje o stvarjenju sveta in o izvoru človeka. Imeti moramo trdno pred očmi verske resnice, ki jih je hotel Mozes poudariti, in ne smemo iskati v njegovih besedah znanstvene točnosti o drugih, posvetnih vprašanjih.

Kakšen je bil torej Mozesov glavni namen? Njegov glavni namen je bil, poudariti nekaj zelo važnih verskih resnic, in sicer:

1. Proti poganskemu pojmovanju božanstva je hotel Mozes svojemu ljudstvu krepko poudariti, da je Bog samo eden.

2. Ta edini Bog je iz nič vse ustvaril: od njega prihajajo vidne in nevidne stvari (»nebo in zemlja«), snov sama, rastline, živali in človek, vse je v nekem smislu od vsemogočnega Boga. Iz tega sledi, da svet ni večen, da snov ni večna in sama od sebe, temveč Bog jo je priklical. S to resnico je zade- v srce ena izmed temeljnih itev materializma, češ da je snov terija) večna in sama od sebe.

Na poseben način prihaja od človek: Bog ga je ustvaril po podobi — ta božja podobnost v neumrljivi duši, ki jo um in krasi svobodna mu je telo (ni ga ustva- emveč naredil iz prej ob- stvarjene — snovi), vdi- neumrljivo dušo, ki jo je a. Zato je človek vzvi- varstvo, krona stvar- stva, kateremu je vse podvrženo, ves mrtvi, rastlinski in živalski svet. Iz tega sledi, da je med človekom in med drugimi stvarmi — pa naj si bo ta stvar tudi najbolj razvita opica — globok, nepremostljiv prepad. Človek ni žival, ki je dosegla najvišjo razvojno stopnjo, temveč je čisto drugo bije, ki ima sicer z živaljo skupno čutno življenje, se pa od živali radi svoje neumrljive duše bistveno razlikuje.

4. Poleg prvega moža je Bog ustvaril tudi prvo ženo in oba združil v zakonsko zvezo. Iz tega sledijo zelo važne resnice: zakon je od Boga (ni torej stvar države), glavni namen zakona je rodnja otrok (saj je Bog naročil Adamu in Evi: »Plodita in množita se«), Adam in Eva sta praroditelja človeškega rodu, vsi ljudje izhajamo torej iz istih staršev, zato smo si med seboj enaki in bratje.

5. Bog Stvarnik — delavec mora biti nam v zgled. Kakor je Bog ustvarjal (delal) in potem zaključil svoje ustvarjanje (počival), tako moramo tudi mi delati in počivati. Ker je delovnih dni šest, zato je Mozes razdelil božje delo v šest dni. Ali moramo torej verjeti, da je Bog res rabil za ustvarjanje šest dni po 24 ur? Nikakor ne! Saj Bog živi v večnosti in ne pozna časa. Razdelitev v šest dni moramo pripisati Mozesu, ki je tako hotel, da bi bilo božje dejanje in nehanje vzor našega tedna, našega dela in počitka.

To so glavne resnice, ki jih razberemo iz Mozesovega pripovedovanja.

Kaj je torej z razvojem?

Toda nasprotniki ugovarjajo: po sv. pismu prihajajo vse stvari naravnost od Boga, ne samo prva snov, tudi rastline, živali itd. Mi pa vidimo, da se v naravi vse razvija. Sv. pismo torej zanikuje vsak razvoj. — To nikakor ne sledi iz sv. pisma. Danes moramo vsi priznati, da se v naravi vrši nek razvoj (že pišče se razvija iz jajca, cvetlica iz semena), danes je že popolnoma ugotovljeno, da je naša zemlja dosegla sedanjo obliko po tisočletjih in tisočletjih groznih prevratov, torej se je razvijala. Sv. pismo vsemu temu razvoju, ki ga znanost ugotavlja v naravi, nikakor ne ugovarja, temveč o njem sploh ne govori, ker ni njegov namen, razkladati v podrobnostih, kako je nastala naša zemlja i. t. d. To je stvar vede, da to raziskuje in ugotavlja. Sv. pismo je nasprotno edino brezbožni, materialistični razvojni teoriji, kot jo uči n. pr. komunizem, t. j. taki teoriji, ki zanika Boga in trdi, da je snov večna, da med človekom in oslom ni bistvene razlike i. t. d. Takemu razvojnemu nauku sv. pismo odločno nasprotuje. Ne nasprotuje pa na splošno vsakemu nauku o razvoju. O tem se sploh jasno ne izrazi: ni niti za niti proti, temveč prepusti znanosti, naj raziskuje. Ako znanost ugotovi v naravi neki razvoj, bo ta prav gotovo v skladu z zgoraj omenjenimi verskimi resnicami: eden Bog, Stvarnik, od katerega neposredno ali posredno vse izhaja, tudi razvoj sam se v naravi vrši po zakonih, ki jih je Bog postavil; duša je naravnost od Boga, zato se ni mogla razviti iz živali. Noben razvoj, ki se vrši v okviru teh resnic, ne more biti proti sv. pismu. Nasprotje med znanostjo in sv. pismom bi nastalo takrat, ko bi znanost ovrgla — in sicer jasno in nedvoumno — gori omenjene verske resnice. To pa se še ni zgodilo in se tudi nikdar ne bo.

(Nadaljevanje sledi)

OKNO V SVET

ZASEDANJE ZN se bliža koncu. Ker pa si imajo pri zeleni mizi še marsikaj povedati, so sklenili, da bodo seje vsak dan, če treba tudi po noči, in niti nedeljskega oddiha ne bo več za delegate.

Nas zanimajo najbolj določila, o katerih so se zedinili glede Trsta, potem ko so 4 Veliki parkrat imeli tajne seje med seboj. — Trst bo nezavisna dežela, vladana od nevtralnega guvernerja v imenu Varnostnega sveta ZN. Oseba guvernerja ni še določena.

Ko bo guverner nastopil svoje mesto, bo imel na razpolago na tržaškem ozemlju po 5 tisoč ameriških, angleških in jugoslovanskih vojakov za vzdrževanje reda in varnosti. Te čete bodo morale zapustiti Trst po 90 dneh guvernerjeve vlade, ako se bo njemu zdelo, da bo red in mir na ozemlju izven nevarnosti. Ako pa bo smatral čete tudi še naprej za potrebne, bo moral obvestiti o tem Varnostni svet. Čete bodo pod guvernerjevim poveljstvom.

Štiri mesece po ratifikaciji miru z Italijo, bo guverner razpisal volitve za deželni zbor. Do volitev si bo guverner izbral po posvetovanju z jugoslovansko in italijansko vlado svoj »Vladni svet«, ki bo vršil upravne posle, dokler ne nastopi novoizvoljena vlada.

Ako bi se kedaj pojavila nevarnost za mir in red, bo smel guverner razglasiti izjemno stanje, sprejeti poveljstvo policije v svoje roke in takoj obvestiti Varnostni svet ZN.

Ministri so se sporazumeli o železniškem in ladijskem prometu na tem ozemlju in se dotaknili tudi finančne strani te nove državice, tako da je ta najtežja točka miru z Italijo danes premagana.

Za Trst bo torej veljalo: ne enemu, ne drugemu ga ne damo, samostojen naj bo. Za druga ozemlja bivše Julijske Benečije pa so sklenili, da se potegne mejna črta med obema državama po osnutku francoske črte, ako se državi sami ne dogovorita za kak popravek. Zadnje vesti pravijo, da je Jugoslavija zahtevala poleg Gorice še Tržič (Monfalcone), a da je svojo zahtevo po Tržiču umaknila ter bi se zadovoljila tudi s samo Gorico. Italijani pa vztrajajo na tem, da francoska črta Gorico daje Italiji in da se od tega ne umaknejo. Gredo že tudi glasovi, da bodo Gorico samo delili in odrezali vsaki državi en kos. Morda pridemo res še v to smešnost, ako noben pogodbenik ne bo hotel popustiti.

»Veliki« so tudi obravnavali plovbo po Donavi in so se zedinili, da mora biti prosta za vse države, ne le za obrežne. Tu so Sovjeti popustili od svojega prvotnega predloga, da nimajo Angleži in Amerikanci na Donavi ničesar iskati.

Hudo so se kresali zavezniki pri razpravah o razorožitvi. Drug drugemu ne zaupajo, nazadnje se bodo pa morda le zedinili, da je nujno potrebna skupna razorožitev vseh držav in tudi kontrolna oblast, ki ima pravico, po vseh državah brez izjeme na licu mesta pregledati, ali se je razorožitev izvršila in ali se ne vrši kako tajno oboroževanje.

Vse te reči bi se vršile v imenu »Varnostnega sveta« ZN — a v tem svetu je Rusija že večkrat s svojim »vetom« preprečila važne sklepe drugih držav. Zato je ta »veto« kot nekak meč, ki visi nad glavami delegatov tudi ko obravnavajo vprašanje razorožitve in njene kontrole.

Sovjeti tudi zahtevajo, naj se države najprej razorožijo in šele nato naj upostavijo oboroženo silo ZN, medtem ko drugi zavezniki hočejo, da se oboje vrši istočasno in vzporedno.

Pri teh debatah o razorožitvi je svet tudi slišal, da atomska bomba ni še najstrašnejše orožje za masovno morjenje, ampak da so druga tajna orožja še bolj nevarna. Povedali pa niso, katera so ta orožja. — Francoski učenjak profesor Curie je pa v Parizu rekel, da sta dve najhujši orožji na svetu« *znanost*, ki se zlorablja v uničevalne namene, in *časnikarstvo*, ki stalno hujska ljudstva k sovraštvu. Prav je povedal.

Vsekako gre pri ZN za dve skupini, ki se hočeta druga drugo »nadmudriti.« In to ni dobro znamenje!

Pa tudi ŠPANIJO so prinesli pred plenarno sejo ZN. Ker je Francova vlada zmagala nad komunisti s pomočjo Hitlerja in Mussolinija, ji zlasti male, pod boljševiškim vplivom stoječe države odrekajo pravico nadaljnjega vladanja nad Španijo. Zahtevale so, naj vse države sveta pretržejo diplomatske zveze s to vlado in naj ji napovedo gospodarski bojkot. Zapadne zaveznice so dolgo oklevale, da bi zavzele kako stališče proti Španiji, a na pritisk teh sršenov je vendarle izjavil zastopnik ZDA, naj ZN pozovejo generala Franca, da izroči svojo oblast kaki novi vladi, ki bo zastopala večino španskega ljudstva, in ta nova vlada naj razpiše čimprej nove volitve. — A španski zunanji minister je takoj izročil ZDA dolgo poslanico, kjer zavrača to zahtevo ZN kot krivično, češ da je špansko ljudstvo samo v letu 1936 postavilo Francovo vlado kot svojo prostoizvoljeno vlado in da je to svobodo drago plačalo s ceno svoje krvi v boju proti komunističnemu tiranstvu. — Vendar se Franco ZN ne bo mogel dolgo upirati. Prej ali slej bo prišlo do novih volitev. Če si bodo Španci znali zagotoviti nepristransko mednarodno nadzorstvo pri volitvah, bodo lahko svobodno pokazali svojo voljo, katera vlada jim je bolj všeč: komunistična ali demokratična.

Zdaj, ko so mirovne pogodbe s Hitlerjevimi pomočniki po večini že pod streho, so sklenili 4 »Veliki,« da se lotijo mirovne pogodbe z Nemčijo in Avstrijo.

V FRANCIJI volijo te dni predsednika državne zbornice. Izvoljen je bil Vincent Auriol, socialist, s pomočjo krščanskih republikancev. — Za mesto predsednika vlade se pa potegujejo komunisti. Pri prvi volitvi zbornice pa njih voditelj Thorez ni zmagal, dobil je le 259 glasov namesto potrebnih 310.

ANGLIJA dela velikopotezen načrt, kako bi si preskrbela električni tok iz daljne Norveške potom 480 km dolgega podmorskega kablja. S tem bi prihranila 13% svojega dragocenega premoga.

JUGOSLAVIJA je proslavila 28. novembra obletnico, odkar je postala republika.

ALBANIJA priznava, da je že po vojni položila mine v svoje obalno morje in protestira pri ZN, da so se drznili angleški čistilci min odstraniti jih v Krfskem prelivu.

ROMUNIJA. Maršal Tito je čestital romunskemu min. predsedniku Grozi na velikem uspehu zadnjih volitev, ki jim pa Angleži in Amerikanci odrekajo vsako veljavnost, ker niso bile svobodne in ker so se godile pri njih volivne sleparije. — Take uspehe dosegajo vsi totalitarni sistemi, bivša faštistični in nacistični in sedanji komunistični. Gliha vkup štriha — bratec bratcu pa čestita.

SOVJETI hite odvažati svoje čete iz zasedenih krajev Srednje Evrope. Kajpada, bliža se čas popisovanja čet, ki so izven domovine, in bi bilo le prehudo, če bi morali pred svetom priznati, da imajo cela 2 milijona vojakov še na tujih tleh. S tem pa ni rečeno, da ni na teh ozemljih na milijone moških, ki jih komunisti lahko hitro mobilizirajo.

ČEŠKOSLOVAŠKA je preselila nekaj Madžarov iz Slovaške na področje Sudetov, odkoder je spodila Nemce. Madžarski zunanji minister ostro protestira proti temu, da se ljudje odvažajo od doma kot vprežna živina. Čehi odgovarjajo, da gre za udarniško delo, ki je predvideno v češki zakonodaji. — Menda je to ista pot, ki so jo ubrali Sovjeti s svojimi deportacijami neljubih državljanov v Sibirijo. — Človek, kako nizko si padel!

V BRATISLAVI je začela sodna obravnava proti bivšemu predsedniku slovaške republike msgr. Tisu. Obtožen je izdajstva in kolaboracionizma.

V BOLGARIJI se je nova vlada predstavila novemu parlamentu (a ljudje so vedno isti, kakor v bivši vladi). Vlada je izjavila, da bo pri ZN zahtevala Tracijo za bolgarsko državo, ker le s tem dobijo Bolgari dostop na Egejsko morje.

GRČIJA. Macedonske pokrajine v severnem delu države se vedno bolj odtrgujejo od Grčije s pomočjo partizanske guerillske vojne. Ljudje bi radi v miru živeli, a pod pritiskom prisilne mobilizacije mora v gore vse, kar je le zmožno nositi puško. Zdaj so Grki tam, kjer smo bili mi v letih 43-45. No, pri nas je šlo proti okupatorju, tam gre proti grški vladi. Vojni priganjač je pa vedno isti.

VZHOD IN ZAHOD

V ljudski šoli smo se učili, da sta vzhod in zapad dve strani neba. Danes pa nam Vzhod in Zapad pomenita nekaj več.

Vzhod in Zapad sta najprej *zemljepisna pojma*. Navadno ločijo dežele Bližnjega vzhoda, Srednjega vzhoda in Daljnega vzhoda, dokler ne pridejo v deželo vzhajajočega sonca, ki je Japonska. Kje je meja med Vzhodom in Zapadom, zemljepisci in zgodovinarji še niso določili. Nekje v deželah vzhodne in jugovzhodne Evrope se prelivata Vzhod in Zapad drug v drugega.

Vzhod in Zapad sta tudi *narodopisna* pojma. Ločimo vzhodne in zapadne narode. Značaj obeh skupin je precej različen. Na splošno so vzhodni narodi bolj pasivni, premišljujoči; zapadnjaki pa smo bolj aktivci, delavni, ustvarjalni. Vzhod je dal človeštvu vero, Zapad pa stroj.

Vzhod in Zapad sta dalje *verska pojma*. Saj imamo Vzhodno in Zapadno cerkev, vzhodni in zapadni bogoslužni obred. To ne gledè na razkol, kajti tudi sama katoliška Cerkev ima v svojem okrilju razne vzhodne cerkve, kakor aleksandrijsko, antijohijsko, armensko, bizantinsko in kaldejsko. Vzhodne cerkve so stare, po svoji zgodovini odlične in častitljive cerkve in imajo trenutno v kardinalskem zboru dva zastopnika.

Med Vzhodom in Zapadom je v vseh stoletjih vladala neka nezaupnost in napetost in se je vedno bil nek prikrit boj za prvenstvo. To nam kažeta cerkvena in svetna zgodovina: carigrajski cerkveni razkol, turške vojne in sodobni dogodki, ki se odigravajo tudi na naši zemlji.

Vzhod in Zapad namreč danes *pomenita dva politična pojma, da, še več, dva svetovna nazora*. Vzhod, utelešen v Moskvi, je simbol in trdnjava materializma. Zapad, utelešen v Rimu, je simbol in trdnjava krščanstva.

Dve mesti: Moskva in Rim; dve znamenji: srp ter kladivo in križ; dva nazora: brezboštvo in vera v Boga, to pomenita danes Vzhod in Zapad. To sta dva tečaja, okrog katerih se danes suče svet, okrog katerih se zbira vesoljno človeštvo. Če je bil v zgodovini vedno prikrit boj med Vzhodom in Zapadom, je ta boj danes očiten in se je raztegnil na vse dele sveta. Zdi se, da je nepomirljiv. V vsakem narodu, v vsakem mestu, da, v vsaki vasi zadevata danes Vzhod in Zapad drug ob drugega. Zakaj v vsaki vasici najdeš simbola križ in srp ter kladivo, najdeš goreče kristjane in brezbožnike, najdeš glasnike Rima ih Moskve.

Boj med Vzhodom in Zapadom je torej zajel ves svet. Od Kitajske, ki je letos prvikrat v svoji zgodovini dobila svojega kardinala ter več desetorice domačih škofov, med njimi pet nadškofov, in kjer se borc močne armade komunistov, se razvija ta boj preko Indije in Afrike, preko Evrope in mirovne konference v Ameriki in nihče ne ve, kje in kdaj se bo bila odločilna bitka. Najbrže bo spet Evropa in njeno Sredozemlje glavno pozorišče teh bojev.

Rdeči tabor ima na razpolago ogromno silo: vojaško moč Sovjetske Rusije in njenih manjših zaveznikov. Cerkev pa je brez oboroženih armad. Rdeči tabor in Cerkev si stojita nasproti kot nekoč Goljat in David. Kot je napisal nekoč psalmist o borbi med božjim ljudstvom in njegovimi sovražniki, tako gre tudi Cerkev v boj s svojim sovražnikom: ta z vozovi in konji, ona pa v imenu Gospodovem.

S Cerkvijo želimo tudi mi, da bi se ta usodni boj bojeval z umanjenim mečem in ne z uničevalnim orožjem atomske bombe. In prošnjo imamo, **veliko prošnjo, ki jo za ta** boj pošiljamo v nebo: »Gospod, preženi temo brezboštva, ki grozi slovanskim narodom. Komunizem je tema, ki je legla na slovanski svet iz Zapada. Iz Vzhoda je Luč — Kristus. Ex Oriente Lux! Ta luč — Kristus — naj sveti slovanskim narodom!

Ko bo zadoščeno Tvoji Pravici za socialne grehe, radi katerih je na slovanski svet padla tema brezboštva, nam odvzemi ta strašni jarem, pod katerim ječimo, in daj, da bomo Slovani ne samo bratje po krvi, ampak še bolj po duhu, edini v spoznavanju Tvojega Imena.«

Nič ne dvomimo, kje bo končna zmaga. Vprašamo samo Tebe, dragi čitatelj, v katerem taboru si Ti? Tvoja zvestoba do Cerkve in njenih naukov, Tvoja pripravljenost za žrtve in, če treba, tudi za mučeništvo, jamči, da si v taboru, kjer se vojskuje in zmaguje Bog.

O DVEH RAZDOBJIH V ŽIVLJENJU SIMONA GREGORČIČA

Ako kdo izmed nasprotnikov katolicizma med Slovenci dandanes govori ali piše o Simonu Gregorčiču, misli, da brez dveh stvari ne more: 1) udariti mora po dr. Mahniču, ki da je Gregorčičevo pesniško delo ubil; 2) omeniti mora Dragojilo Gjalekovo. S tem meni, da je Gregorčičev pomen dovolj izčrpno pojasnil. Ne zdi se mu pa važno povedati, katere lepe pesmi je Gregorčič napisal ali kako je tudi drugače obogatil slovensko kulturo. Lahko celo odreče izvirnost, kot je to storil Jože Pahor, ki pravi, da pesem »Človeka nikar« ni izvirna, ker Gregorčič zanjo dobil navdihnjenje na pokopališču v Kobaridu. Že mili, nekje je navdihnjenje moral dobiti, saj pesnikovanje je rokodelstvo, ki se da organizirati načrtno izvajati.

Glede razmerja med Mahničem in Gregorčičem bi za resnega slovenskega izobraženca že lahko zadovoljila ugotovitev dr. Izidorja Cankarja, ki je pred tridesetimi leti pribil, da se pravi pesnik sploh ne da ubiti. Mahnič ni kriv, če je Gregorčiču pesniška moč usahnila, ampak je to naraven razvoj. Malokateri pesnik ohrani svojo ustvarjalno moč še v starih letih. Pa poglejte Aškerca, ki ni bil tako mehak kot Gregorčič in se tudi ni pomišljal prelomiti s svojim stanom! Ali je kadi tega dalj časa ohranil svojo ustvarjalnost?

Kadi **Mahničev** pomen je že prej jasno očrtan. Dr. Dragotin Lončar, kateremu pač nihče ne bo očital klerikalizma, je dejal o njem, da je bil sekularen duh, ki je mogočno vplival na svojo dobo: pozitivno s svojim delom in negativno s svojim odporom.« Mahnič je opravil velikansko delo duhovnega razčiščenja med Slovenci, ker je »vrgel v slovenski kaos baklo načelnega boja«, pravi o njem drug objektiven neklerikalen Slovenec dr. Ivan Prijatelj. Da se je Mahnič v Gregorčičevem primeru zmotil, je pozneje sam priznal in to priznavajo danes vsi resno misleči objektivni Slovenci. Zmoti se lahko vsakdo. Kateri veliki mož še ni napravil nobene napake! Vzemimo n. pr. Marxa, na katerega pisec članka o dveh razdobjih verjetno prisega, čeprav ga morda ne pozna vsega. Radovedni smo, ali bo odklonil Marxa in marksizem, ako mu povemo, da je Marks Slovane, zlasti pa Čehe in Korošce (s tem je mislil nas Slovence) besno sovražil. Naj navedemo samo nekaj njegovih izjav. O Čehih je v »New York Tribune« l. 1849. pisal: »Umirajoča češka narodnost je l. 1848. zadnjič poskusila zopet si pridobiti življenjsko moč. Ta poskus se je ponesrečil in je dokazal, da more Češka živeti le še kot del Nemčije.« To je očividna zmota, katero je zgodovina zadnjega stoletja korenito obsodila. Po Marksu (istotam) so Nemci s svojo »telesno in umstveno silo« premagali Slovane. Po njegovem mnenju se more ponemčevanje ustaviti šele, ko pride na mejo velikih, celotnih narodov, kot so Madžari in deloma Poljaki. Zlasti ga je jezila slovanska vzajemnost. Slovanom torej ni bil naklonjen. Ali ga bodo zato njegovi vseslovanski oboževalci prokleli? Zelo dvomimo.

Še besedo o Gregorčičevi ljubezni, ki je nedvomno zgodovinsko resnična. Tako naravno čustvo sama no sebi še ni tako presenetljivo, da bi bilo treba o njem toliko pisati, zlasti ker se je pesnik vedno zavedal svojega duhovniškega dostojanstva in dolžnosti svojega stanu ter je to čustvo še sam pred sabo skrival. Tiste redke pesmi, ki govorijo o tem, so pa zelo nežne, čiste in splošno človeške. Najstrožji kritik bi težko razbral iz njih, da gre za resnično osebno doživljanje pesnikovo, da niso klepetavi opravljivci, ki jih tudi v literarni zgodovini ne manjka, poskrbeli, da se je ta najintimnejša zadeva pesnikova obesila na veliki zvon. Spoštovanje do našega velikega pesnika pa zahteva, da pustimo pri miru njegovo notranje življenje, ki ga tudi sam ni maral razkazovati.

Socialno vprašanje

3. Ali ni malo upanja, da bo svet postal krščanski in tako dovzeten za krščanska načela pravičnosti in ljubezni?

Cerkev ima kljub vsem oviram vedno to upanje. Res je delo za nravno obnovo človeške družbe »težko« (Qua 138), a nikdar ni brezupno, zakaj »s pomočjo milosti božje je usoda človeške družbe v naših rokah«. (Qua 145).

Sicer pa načela pravičnosti niso v tem smislu krščanska, da bi ne bili tudi pogani zanja dovzetni saj so ta načela obenem načela naravne pameti in so v krščanstvu le jasneje zasijala.

Socialna ljubezen je pa res posebnost krščanstva, a je tako lepa, da si tudi srca nekristjanov, če so količkaj plemeniti, kmalu osvoji.

Kajpada čaka vse dobre veliko dela.

Zakaj pa mnoge tako mami liberalizem, druge komunizem, delo za krščansko socialno reformo pa je tako težko?

To je psihološko lahko umljivo. Liberalizem oznanja svobodo.

A že od raja sem odmeva glas človeškega napuha: non serviam, ne bom služil, svoboden hočem biti. Svoboda je za človeka silno namljiva beseda in je tudi lepa, če se prav umeje. A človeku se najbolj laska neomejena svoboda, ta je pa za človeštvo pogubna.

Komunizem oznanja skupnost.

To je zopet za tiste, ki žive v pomanjkanju, zelo zapeljiva beseda. Zdi se jim, da bo vse dobro, če ne bo več zasebne lastnine. Tudi beseda skupnost ima mnogo lepega in upravičenega v sebi. Toda tako preprosta pa ta reč zopet ni, kakor si mislijo proletarci. Skupnost v smislu komunizma bi bila prav tako kakor neomejena zasebna last in svoboda za človeštvo pogruba.

Krščanstvo pa hoče le resnico in pravico.

Zakaj le resnica in pravica moreta človeštvo zares osvoboditi in osrečiti. A resnica in pravica glede socialnega vprašanja nista tako preprosti, kakor bi se komu zdelo, zahtevata marveč resnega študija in dela. Poleg tega pa zahtevata tudi nravnega preroda, premagovanja in odpovedi, in to delo je težko in za navadne ljudi malo vabilno. Zato je tudi delo za pravo rešitev socialnega vprašanja težko in veliko.

III. KATOLIŠKA AKCIJA

1. Kdo naj pa izvede socialno in nravno obnovo človeške družbe?

Že Leon XIII. je v okrožnici »Rerum novarum« naglasil, da morajo socialno vprašanje reševati prav vsi:

delovno ljudstvo samo, ker gre predvsem za njegovo blaginjo;

podjetniki in bogatini, ker grozi socialna revolucija tudi njim;

države, ker je njih naloga vprav tudi ta, skrbeti za časno blaginjo vseh;

Cerkev, ker brez nje, nje naukov in nje duhovnih sil ni prav nobenega upanja, da bi se socialno vprašanje res rešilo (Rn 13).

Cerkev pa kliče na sodelovanje zlasti »laične apostole«, Katoliško akcijo. (Qua 138, 140).

2. Kakšno nalogo ima pri reševanju socialnega vprašanja Katoliška akcija?

Jasno je, da KA ne more sama izvesti preosnove ustanov. To morejo in morajo izvesti člani gospodarskih poklicev sami in — kajpada — države s svojo zakonodajno močjo (Rn 13).

KA pa more in mora širiti prave socialne nauke o krščanski obnovi družabnega reda.

Pij XI. je v okrožnici proti komunizmu celo podrobno navedel, kako, namreč bolj privatno s študijskimi krožki, socialnimi tečaji, javno pa z govori in tiskom (DR 64, 66).

More pa in mora KA neposredno delovati z nravno obnovo. Začeti mora seveda pri sebi, vzgojiti elito, ki ne pozna samo pravih socialnih naukov, temveč tudi živi tisto krščansko življenje, ki je podlaga za vsako uspešno socialno reformo, pripravljena tudi na odpovedi in žrtve. Tega krščanskega duha mora potem zanesti v človeško družbo: apostoli delavcev med delavce, kmetov med kmete, industrijcev med industrijce itd., kakor je apostolsko nalogo Katoliške akcije modro porazdelil Pij XI. (Qua 141)

Zlasti, pravi Pij XI., morajo biti vsi apostoli Katoliške akcije »globoko prešinjeni z ljubeznijo Kristusovo, ki edina more srca in volje ljudi z močjo in milobo podvreči zakonom pravšnosti in pravičnosti (Qua 142).

3. Katera je torej zadnja beseda za popolno rešitev socialnega vprašanja?

Zadnja beseda za popolno rešitev socialnega vprašanja je beseda Pija XI. v okrožnici «Quadragesimo anno» (136):

»Dokler bo trajalo to žalostno razdejanje duš, je zastonj vsak trud, da bi se družba preuredila. A zoper to razdejanje ni drugega uspešnega pomočka, kakor da se ljudje odkrito in iskreno vrnejo k evangeljskemu nauku, namreč k zapovedim tistega, ki edini ima besede večnega življenja, to je, besede, ki ne bodo prešle, ko bosta nebo in zemlja prešla.«

To se pravi: To in ono se za zboljšanje da doseči (saj se je že marsikaj res doseglo), a pravi socialni in pravni red brez krščanskega duha ni mogoč.

Tudi za pravi socialni red je potrebna binkoštna prošnja svete Cerkve k Bogu:

Pošlji svojega Duha —
in prenovil boš obličje zemlje!

Okrožnice:

Leona XIII. »Rerum novarum« (1891) = Rn

Pija XI. »Quadragesimo anno« (1931) = Qua

Pija XI. »Divini Redemptoris« (1937) = DR.

S tem je zaključena pričujoča poljudnoznanstvena razprava o socialnem vprašanju, ki jo je napisal pred zadnjo vojno naš največji sociolog dr. A. Ušeničnik. Izpustili smo oceno dveh poskusov rešitve socialnega vprašanja, ki sta ju dala Italiji fašizem in Nemčiji nacionalni socializem. To smo storili, ker sedanje strastno ozračje **ne dopušča** ljudem, da bi objektivno gledali na ta dva pojava. — Morda bomo tudi omenjeni oceni še priobčili. — Kdor te temeljite in tako jasno pisane razprave ni bral, je res nekaj izgubil. Lahko pa to izgubo nadoknadi s tem, da si nabavi vse zaostale številke, ki so še na razpolago. Piše naj Upravi. — S socialnim vprašanjem se bomo še in še bavili. Op. ur.

Bodimo značajni in širimo naš list!

Adventa ni mogoče obhajati, ne da bi se spomnili na lepoto značajnosti, ki jo je sam Kristus tako poveličeval na svojem predhodniku sv. Janezu Krstitelju. Tudi med nami se še dobijo krepki značaji, ki vzbujajo občudovanje. In tu ne mislimo le na velike može, kakor je n. pr. nadškof Stepinac, čigar nastop pred sodiščem v Zagrebu je vzbudil navdušeno odobravanje po vsem svetu, ampak tudi na naše preproste kmetske ljudi, stare im mlade, ki so vkljub splošni zmedi in omahljivosti ohranili svoje versko prepričanje in ga neustrašeno tudi izpovedujejo. Prav za prav je danes občudovanja vreden značaj vsak, kdor na deželi neustrašeno bere, širi in podpira naš list. Ob tem listu se ločijo duhovi, a se tuči razodevajo značaji. Kdor je z njim, je mož. Čast mu!

Renè Bazin

Četrti berač

»Četrt ure bo, kar so neki ljudje tekli mimo vrat. Ker so tekli, jih gotovo ne dohitite.«

Ostal je zleknjen in miren v obrazu kakor hip. Govoril je kakor kdor ima oblast in je vprašal:

»Kaj so ti ukradli? Tvojo srečo?«

»Ne.«

»Katerega izmed otrok?«

»Ne.«

»Zavest, da si vedno delal dobro in izpolnil svojo dolžnost?«

»Ne. Vzeli so mi petnajst zlatih tolarjev, ki sem jih imel skrite v omari.«

»Ta škoda se lahko kmalu popravi. Kaj mi daš, če ti pomagam najti, kar so ti ukradli?«

»Izberi si ti sam!«

»Izberem si ključ od senika,« je rekel Revščina.

Gospodar Lisičnice je opazoval stari in zarjevali ključ, ki ga je vzel iz ključavnice, in zmajal z rameni:

»Da ga vrneš, kaj?«

»Jaz ali kdo drug. Če zapreš svoje srce in svoj senik, boš izgubil več, kakor če ga odpreš. Vzemi mrežo, največjo, kar jih imaš, in pojdi za menoj!«

In je vstal. Kmet, ki je bil visok možak, je zapazil, da je bil ta berač še za glavo višji. Zato ga je rad ubogal. Pomagala sta mu sin in žena.

Šli so potem čez sipine, kjer je bila trava mehka od rose in se je kadilo v jutru iz nje, pa so vsi štirje prišli na obrežje. Morje je pljuskalo vijoličaste valčke, obrobljene s srebrnimi čipkami, na pesek. Počasi so šli in se dotikali vode. Revščina je molčal in gledal na valove. Prišedši v širen zaliv, je dal znamenje kmetu:

»Vrzite mrežo!«

Kmet in sin sta stopila v vodo in mreža se je raztegnila do sto komolcev daleč. Ko so s težavo vlekli vrvi, na katerih so plutovine plesala po valovih, je berač stopil na bližnjo sipino in na nji vzravnan obstal. Oba moška sta se, oprta na palico, s sklonjenim telesom in uprtimi nogami le počasi bližala bregu. Videlo se je, da ju nenavadna teža vleče nazaj. Voda je bila mirna, prozorna in rekel bi prazna. Le veliki krog, ki ga je stvorila mreža, se je polagoma ožil in v njem so odskakovali plameni. Ribiča sta spoznala, da so to ribe. Obrnila sta se k morju in pograbila za zanke od zgoraj in od spodaj ter hitro vlekla mrežo. Pa sta kriknila: v mreži je bilo le gomezenje morskih lipanov, ki so skakali, tolkli vodo z repi in se zaletavali prestrašeni ob oviro, dokler niso, nakopičeni na bregu, stvorili skalo, ki je bila vsa bela od morskih pen.

»Pojdi domov, Julka! Vpreži konja in pripelji voz; polne koše jih bo. Kako lep dan za nas!«

Kmet in sin sta skakala od desne na levo, da bi zajela ribe, ki so skušale ubežati po mokrem bregu.

Ko sta se vzravnala vsa žareča od sreče, sta hotela poiskati Revščino, pa nista videla nikogar več. Samo divji nageljčki na sipini so odprli oči in gledali v svet...

Od tistega časa je senik Lisičnice ostal odprt; v nji ni ključa in kmet ne šteje več beračev, ki jih žena sprejema. In vedno več jih je, posebno v zimskih dneh. Ko je svojim otrokom ali otrokom drugih družin pripovedovala to zgodbo, je vedno dostavila:

»Otroci, sprejemajte radi uboge in ne strašite se, če jih je mnogo. Ni na nas, da jih izbiramo. Prvi je morda hudoben, morda tudi drugi in tretji. Največkrat pa je dober četrti berač.«

DOMAČE NOVICE

Slovensko miklavževanje v Gorici

Sv. Miklavž tudi letos ni pozabil slovenskih otrok v Gorici. Obiskal jih je na predvečer svojega godu v Verdijevi dvorani. Mladinsko gledališče mu je pripravilo nad vse lep in slovesen sprejem z uprizoritvijo že splošno priljubljene operete Miklavž prihaja. Igrica nam slika zelo dramatično priprave, ki se vršijo v nebesih in v peklu, ko se sv. Miklavž napravlja na zemljo, in ustvarja zlasti v drobnem občinstvu napeto pričakovanje. Nastop sv. škofa je bil zelo veličasten in obenem modern: saj je govoril občinstvu kar po mikrofonu. Le škoda, da je ostal med nami tako malo časa in je moral tako hitro oditi...

Vsi igralci so se zelo dobro odrezali. Visoko priznanje zasluži zlasti izvrstni orkester pod vodstvom svojega mladega dirigenta, ki je opereto tudi orkestriral. Želeli bi si le nekoliko močnejšega zbora hudičev.

Dvorana je bila nad vsako pričakovanje zelo dobro zasedena.

KANAL

Dne 17. novembra se je v Kanalu vršil pogreb Katarine Košir, globokoverne in zavedne slovenske žene, matere 13 otrok. Udeležilo se ga je veliko število ljudi, kajti pokojna je uživala pri vseh poštenih velik ugled. A pri vsaki dobri stvari mora hudobija malo ponagajati. Ta pogreb so komunistični nasilneži hoteli izrabiti v svojo propagando; vsiljevali so za sprevod svoje zastave z zvezdo. Toda njeni svojci so ponudbo odločno odklonili, vsi njeni prijatelji pa so bili ogorčeni nad podlim poskusom komunistov, da bi iz časti vredne žene naredili kako rdečo partizanko, kar bi bilo žaljivo skrunjenje njenega spomina.

ROČINJ

V nedeljo 24. novembra se je vršil v Ročinju pogreb nedolžnih žrtev s Kambreškega, katerih obsodbo so podpisali njihovi domačini. Imena žrtev so: Andrej, Antonija, Frančiška, Marija in Jožefa BEVČAR, bratje in sestre med seboj. Dne 4. maja 1944 so bili odpeljani s Kambreškega po cesti proti Kostanjevici in na določenem kraju ustreljeni. Zakopali so jih tako, da je zemlja komaj pokrila njihova trupla. Tako je ostal dom s posestvom brez gospodarja, preostal je za tedaj le Miroslav, sin Antonije, ki je bil pri domobrancih, o katerem pa se danes tudi nič ne ve.

Ročinjska duhovnija še ni doživela tako številnega pogreba. Udeleženci, katerih je bilo mnogo tudi iz okolice ,so hoteli pokazati sočutje do žrtev in ogorčenje nad komunističnimi zločini. Krajevni odbor, kateremu je ljudstvo poprej večkrat omenilo, da bi bilo treba tudi tem žrtvam preskrbeti dostojen pogreb, se je vedno izgovarjal, da je še čas, a se je na ponovne zahteve končno odločil: naročili so samo tri krste, češ, saj bo zadostovalo, ker po dveh in pol letih od trupel najbrž ni ostalo več drugega kot okostje. V resnici pa so našli trupla še cela in le štiri je bilo mogoče spraviti v krste, eno pa je za tedaj ostalo nepokopano.

BORJANA

Na letošnji prazniki naše zavetnice sv. Katerine je prišlo v našo župnijo izredno veliko tujih vernikov in duhovnikov. Pri slovesni sv. maši smo slišali izredno lep govor g. župnika iz Kreda, ki nam je mojstrsko orisal junaški pogum sv. device in mučenke Katerine, ki je znala tako bistrumno braniti zaklad sv. vere in je zanj dala tudi življenje. Dala nam je zgled, ki ga moramo vsi posnemati v teh težkih časih.

Darovanje za cerkvene potrebe je bilo tako obilno, da si bomo mogli nabaviti kip sv. Jožefa.

Po blagoslovu se je razvila veličastna procesija k borjanskemu mostu. Družbenice so v belih oblačilih nosile novi kip brezmadežnega Srca Marijinega, ki smo ga postavili v kapelico, katero je dal sezidati goriški podjetnik Ivan Mattiroli. V to kapelico smo dali vzidati spominsko ploščo enajstim možem in fantom iz Stanovišča, ki so jih 19. II. 1945 pri istem mostu ubili Nemci. Zločin je izzval zločin! Naj bi Srce Marijino pomirilo duhove in dalo svetu pravi mir v pravičnosti in ljubezni.

Duhovniki so blagoslovili novo kapelo in novi most, domači gospod je govoril o pomenu slovesnosti, družbenice so deklamirale pesnitve, zbor in vse ljudstvo je pelo Marijine pesmi, pa tudi žalostinke za nedolžne žrtve. Molitve za rajne je opravil g. župnik iz Sedla, ker so bili njegovi farani. — Naj bi take pobožnosti združile vse poštene Slovence, da bi postali vsi enega srca in enega duha!

Zahvala iz Stanovišč

Težko prizadeti Stanoviščani se toplo zahvaljujemo podjetju Mattiroli, ki nam je postavilo tako lepo kapelico na mostu, pod katerega so vrgli Nemci 11 mož in fantov, katere so kot talce kruto umorili. Hvaležni smo tudi duhovnikom in vernikom, ki so spremljali na praznik sv. Katarine kip Srca Marijinega v novo kapelico. Posebno hvaležnost dolgujemo g. župniku Ošnjaku, ki nam je stal zvesto ob strani v dnevih preizkušnje in nam je tudi sedaj pripravil tako lepo slovesnost. Zahvaljujemo se tudi spoštovanim Borjancem, ki so naše žrtve izvignili izpod mosta in jih lepo umili in očedili, da so zgledale bolj po človeško. Tudi Marijina družba in pevke naj sprejmejo našo zahvalo.

Brezmadežno Srce, ki kraljuje v novi kapelici, naj izprosi spreobrnjenje vsem grešnikom in mir vsemu ljudstvu, naše duhovnike, ki jih tako potrebujemo, naj pa varuje pred sovražniki.

Stanoviščani

RAZNO

SLOVENSKE RADIJSKE ODDAJE v Trstu

Ob poslušanju slovenskega programa radia Trst se moramo včasih nehote vprašati, ali so te oddaje mišljene res za vse primorske Slovence, ali pa kdaj le za neko določeno skupino ljudi.

Pri nas v Gorici deluje mladinsko gledališče in vsakdo, četudi je kod drugod po svetu prisostvoval raznim prireditvam, mora priznati, da deluje uspešno in da so prireditve na več ko dostojni višini. Zaman smo v slovenskih radijskih oddajah pod naslovom »Kulturne aktualnosti v Slovenskem Primorju« čakali, da bi kdo le z besedico omenil njegovo delo in uspeh. Teden dni po zadnji predstavi — videli smo otroško opereto »Angel z avtom« — je predavatelj govoril splošno o kulturnem delu in bili smo prepričani, da bo vsaj naslednjič prireditev omenil, če že ne ocenil. A zopet ni bilo nič! Slišali smo samo neka poročila o občnih zborih in drugih kasnejših prireditvah. Gospod predavatelj lahko spada sicer v eden ali drugi politični tabor, toda kot kronist kulturnih dogodkov bi naj na to pozabil. Mislimo, da je sobotna kronika o kulturnih dogodkih v Slovenskem Primorju mnogo važnejša kakor zdravniška predavanja, in vendar bi bilo sila smešno videti, da bi zdravnik-predavatelj zamolčal zdravniške uspehe oziroma delovanje ljudi, ki mu morda niso osebno všeč. Gospod predavatelj je morda prepričan, da nobena prireditev ni kulturna, če se ne prične z vzklikanjem raznim diktatorjem — alla eia, eia, allala!

Če je kakšna ustanova nepristranska, bi to moral danes biti radio. Kako bo šele drugod, če ne moremo gledati niti na kulturne prireditve več brez predsodkov in strasti.

Če gospod predavatelj misli, da te prireditve niso izvedene na dostojni višini in da zaradi tega niso vredne biti omenjene, se silno moti. To mu lahko potrdijo ljudje iz njegove bližine, saj je bil več ko eden od njih v dvorani. Ali pa morda gospod predavatelj misli, da Goriška ne spada več v Slovensko Primorje? Ljudje tu pri nas so še drugačnega mnenja, čeprav morda ni niti uradno niti ukazano.

Mislimo, da nismo s temi vrsticami odprli nikakega novega in razburljivega problema in da s pravico pričakujemo natančnejšega poročanja za naprej, kakor tudi omembe kulturnega dela v Gorici v preteklem letu.

Danes, ko je slovenskim Primorcem radio nekak dnevni časopis, se moramo vsi, tako poslušalci kakor sestavljalci slovenskega programa, zavedati svoje dolžnosti. Nikdar niso ljudje v takih množinah sloneli okrog radijskih aparatov — morda edino še v časih fašizma, ko pravtako ni bilo mogoče povsod zvedeti resnice iz časopisov — nikdar niso ljudje s tako vnemo poslušali slovenske pesmi in besede kakor prav danes! To naj daje slovenskemu radiu poguma, a tudi občutek odgovornosti. Časopisi ne morejo nemoteno krožiti po Primorskem, skoraj črto bi mogli potegniti, dokod morejo pronicati v deželo, radio pa ne pozna mej. Zato je njegova naloga v službi resnice tako velika. Ljudje imajo pravico, da so nepristransko obveščeni o položaju v svetu in doma, pravico imajo misliti po svojih glavah in ne po — tujih.

Še eno skromno željo bi imeli: medtem ko italijanska postaja stalno vsako nedeljo prenaša službo božjo in pridigo in, če se ne motimo, tudi pobožnost za evangeličane, smo Slovenci že dalj časa brez nje. Morda bi se kljub skupnim oddajam na eni postaji le dalo najti vsako nedeljo deset minut tudi še za naše ljudi, kar si mnogi tako od srca želijo.

(Morda so kaki organizatorji kulturnih prireditev premalo skrbni v pošiljanju svojih poročil. Ker spet celuje Trst II, bo, kakor upamo, tudi zadnji želji laže ustreči. Op. ur.)

DUHOVNIKOM

Dne 27. decembra, to je v petek po božičnem prazniku, bo v goriškem centralnem semenišču duhovna obnova za slovenske duhovnike. Začetek TOČNO ob 16.30, sklep ob 14. uri. Malo kosila v semenišču.

Želeli bi, da se udeleženci priglasijo vnaprej. Vabljeni so zlasti duhovniki iz dežele.

Vodstvo

ADVENTNA DUHOVNA OBNOVA ZA DEKLETA

bo v zavodu Notre Dame v petek 13. dec. ob 18.30 in naslednji dan ob 7. uri zjutraj. Dekleta, pridite v obilnem številu, da se pripravite na božične praznike!

Mestno županstvo v Gorici

obvešča, da morajo vsi trgovci in krošnjarji dati do 31. decembra 1946 vidimirati svoje dovolilnice (licence) za vsakoletno obnovo. Izroče jih lahko na županstvo (protokolni urad) naravnost ali pa potom trgovske zveze (ul. IX Agosto h. št. 11).

Za to obnovo niso potrebne ne prošnje ne dokumenti. Dovolilnice bo županstvo vrnilo tekom meseca januarja prihodnjega leta.

Tudi poljedelci, ki imajo dovolilnico za prodajanje svojih pridelkov na trgu ali po hišah, jo morajo dati obnoviti. Ti poljedelci, kakor tudi krošnjarji, morajo položiti skupno z dovolilnico tudi administrativne kolke («concessioni governative») za 40 lir.

Do 31. decembra t. l morajo izročiti županstvu, naravnost (pri protokolnem uradu) ali potom Industrijske oziroma Obrtne zveze, tudi industrijci in obrtniki svoje obrtnice za pregled in vidimiranje.

Vsi tisti, ki so prenehali s svojo trgovino ali obrtjo, a imajo še tozadevno dovolilnico, so vabljeni, naj jo vrnejo županstvu skupno z izjavo, v kateri potrjujejo, da so prekinili svoje delovanje.

Omejitev uporabe elektrike

Ker do sedaj še niso dosegli zahtevane omejitve pri uporabi elektrike, poziva mestno županstvo v Gorici vse meščane, naj se strogo drže vseh tozadevnih predpisov.

Omejiti je treba zlasti potrošnjo elektrike za kuhinjsko rabo.

Uporabo elektrike za gretje z električnimi pečmi je treba popolnoma prekiniti.

Pojasnjuje se, da uradi, trgovine in industrijska, rokodelska, trgovska in druga podjetja se ne smejo posluževati elektrike za nobeno rabo od 17.30h do 7h. Ukaz Z. V. U. št. 120 dovoljuje le trgovinam, da držijo v notranjosti razsvetljave, ki ne presega napetosti 40 watov za vsako okno.

Kršilci bodo naznanjeni zavezniškemu vojaškemu sodišču. Določene so stroge kazni.

Darovi

N. N. iz cone B, ki lista ne more dobivati, pa želi, da bi ga vsaj drugi brali, 100; N. N. iz Bilj v čast Brezmadežni 200; v odgovor na hujskajoči dopis v S. T. z dne 16. 11. proti g. kaplanu Felcu in njemu v zadoščenje nabrali kanalski »reditelji gadov« 5000; uboga služkinja iz D 100; iz Kobljeglave 100; iz Deskel, da bi čimprej zasijala prava svoboda 150; Stanoviščani 450; v počastitev spomina blagopokojne gospe Marcele Preti, drage mamice naše pevovodkinje daruje ročinjski cerkveni pevski zbor 500.

Bog povrni!

Odgovorni urednik
msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tisk. G. Iucchi - Gorica
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

Od kolone navkreber so šli naši romarji tiho, bržkone premišljujoč, kar so videli in slišali v Solkanu. Pred njimi je šla uboga hribovska ženica, ki je spotoma nekaj govorila in vzdihovala. Ko sta prišla Urh in Žef tik za njo, sta ulovila sledeče besede: »O Tomaž, blagor ti, da si umrl! Kako rada bi bila pri tebi!«

Žef: »Mati, ali žalujete po možu? Odkod pa ste doma?«

Ženica: »Iz Tribuše sem in blagrujem svojega moža, ki ga je Bog poklical k sebi že pred vojno.«

Žef: »Ali vam ni dobro v svobodi?«

Ženica: »Saj ne rečem, da ni KOMU tudi dobro. Toda na moja ušesa prihaja le graja in tožba, ker imam opravila le z navadnimi ljudmi. — Zase vem, da mi ni šlo še nikdar tako slabo. Saj imam še eno kravico in tudi prašiček mi še kruli v hlevu in tudi nekaj krompirja smo pridelali, a to je tudi vse. V trgovini bi se dobil tudi kak kilogram moke, pa ni mogoče dobiti od nikoder nobenega denarja. Do nedavna smo lahko še kaj prodali v mestu, kako štruco masla, kak voz drv, zdaj ti ne pustijo nesti na prodaj niti jajčka. Tako brezsrčne vlade ne pomnijo pri nas niti najbolj stari ljudje. Če je bilo prej kdaj kaj narobe, so možje lahko vsaj na glas zakleli, ženske smo pa godrnjale čez vlade in njih zakone. Toda sedaj nimaš niti te svobode, da bi glasno povedal, kje te čevelj žuli. O, da me Bog ni shranil z rajnim Tomažem! Nas stare pa še najbolj boli, ker se je svet hudo pokvaril. Mladina raste brez Boga in ne spoštuje več mašnikov. Pa še nekateri stari so se tako izpridili, kakor da so šli vanje vsi tisti hudiči, ki jih je Kristus pognal iz obsedenca v čredo prašičev. Pri nas Vam je možak, ki je svoječasno potrgal vse hlače na kolenih, toliko je preklečal in premolil; danes je pa kot antikrist, ki sovraži duhovnike in uganja samo nasilje. Postavili so ga prav visoko in tam sedi kot Lucifer na prestolu v Babiloniji — tako smo slišali rajnega Klančnika na misijonu — in pošilja po vsej dolini svoje hlapce, da zapeljujejo ljudi.«

Žef: »Nekateri ljudje so res pretirani in nekako bolni, pa ta stvar se bo že še lepo uredila. Naši ljudje so dobri in bodo kmalu spregledali... In potem boste tudi vi še dočakala lepe čase...«

Ženica: »To ni stvar spregledanja. Pri nas so že po večini spregledani, a to spregledanje ti pomaga le toliko, da vidiš, kako si se ujel v skopec in da iz njega ni več izhoda brez božjega čudeža. — Spregledali naj bi tisti ljudje v Gorici in Solkanu, ki silijo v skopec kakor podgane, če jim daš poduhati slanino. Za en del sem skoraj rajši v Tribuši kot v mestu, ker doma najdem vsaj ljudi, ki razumejo moje gorje in trpijo z menoj.«

Urh: »Primaruha, vedno ista pesem! Glejte, to je ljudski glas!«

Prišli so na Preval. Bili so sami. Urh je stopil na vzvišen prostor in začel govoriti proti Solkanu in Gorici: »Ljudje v Gorici in vsej okolici in v sončnih Brdih in tudi vi, ki sedite v Ameriki ter rešujete med drugimi nesrečnimi vprašanji tudi naše vprašanje. Poslušajte ljudski glas! Pri nas je tako kakor pri Vaši mizi, kateri predseduje tisti, ki je ljudi varal od začetka. Ne poslušajte njega, ampak zdravo ljudsko pamet! Napravite tako, da bodo vsi ljudje zadovoljni. Ves svet razdelite po zgledu Julijske Benečije v dve coni. Pa ne imenujte ju A in B, ker to nič ne pomeni. Dvema cenama naj bo ime P (amet) in N (orost) — ali pa B (og) in L (ucifer). Pa ne delajte te napake, da bi silili v cono P tiste, ki bi radi bili v coni N — in tudi ne v cono B tistih, ki bi radi bili v coni L. Dajte narodom svobodo! Vsak naj bo, kjer želi biti.. Nočemo vojne, po kateri diši vsaka vaša debata, ampak hočemo, da se izvede ljudska volja. Ali je to pametno, da ubogi Solkanci in mnogi Goričani trpijo pod ZVU, ko tako hrepenijo po Titovini? In ali je pametno, da toliko Grgarcev, Čepovancev, Lokovčanov in drugih ljudi od konca do kraja cone B tako neznosno trpi pod sedanjo vlado, ko bi vriskali od veselja, če bi mogli priti pod kako drugo oblast? Dajte vsakemu, kar si želi! Tribuši naj se n. pr. preselijo v Solkan, Solkanci pa v Tribušo. To načelo izpeljite dosledno povsod in vsi ljudje bodo srečni. Ne Vi štirje »Veliki« in ne V 51 malih, ampak milijoni naj odločajo, v kaki coni naj bodo.«

Vsi romarji so bili s predlogom zadovoljni. Ko so šli od tam naprej, so se spomnili štiriindvajsetih, ki so jih tam za gostilno odkopali.

Slavica je spraševala, kdo bi to bili, ali so koga spoznali, kdo jih je ubil, zakaj so jih ubili, kako so jih ubili itd.

Povedali so si, kake predmete so pri njih našli, kako so bili umorjeni, kako so več italijanskih mladeničev spoznali, a da so bili med njimi tudi Slovenci s slovenskimi molitveniki, da so se zglasili nekateri, ki so bili od te družbe pobegnili itd.

Urh: »Kaj bi o tem govorili, kdo in koga in zakaj je strl toliko mladih življenj? Ali vemo samo za to jamo? Ali bi ne moral vedeti že vsak otrok, da je slovenska zemlja posejana še s številnimi drugimi jamami, kjer čaka vstajenja brez števila slovenskih fantov, deklet, mož, žena in nedolžnih otročičev? Ali še sprašujete, kdo in koga in zakaj? Med njimi so tudi duhovniki. Tu ni več na mestu vprašanje, koga in zakaj. Vprašanje ostane le še, kdo. In to vprašanje si stavijo le tisti, ki ne vedo, da samo satan in njegovi morejo duhovnika tako sovražiti. Ne, o tem vprašanju bi radi dvomili tudi tisti, ki nikakor ne morejo pomiriti svoje vesti, ki jim očita, da so hote ali nehote pri teh vnebovpijočih grdobijah sodelovali.

In krivci bi radi prepričali ves svet, kako vsa ljudstva hrepene po veliki sreči takih jam in vsega, kar je z njimi v zvezi.

Molimo k Materi božji za nesrečne žrtve in za še nesrečnejše grešnike, ki imajo take zločine na vesti!«

Odmolili so in se poslovili od stare ženice, ki je bila vsa vesela, da se dobijo tudi v coni A še človeški ljudje.